

ПРОФЕСІЙНІ РИСИ ВЧИТЕЛЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ МОДУЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Лілія РЕБУХА

кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри соціальної роботи
Тернопільського національного економічного університету
Copyright © 2007

*Обстоюється думка про двоаспектність підготовки вчителя за МРСН, яка розв'язує завдання інноваційної перебудови освітнього процесу. Наукова новизна даних положень полягає в узагальненні та виокремленні специфічних периферійних ролей учителя-дослідника у проекції на пошук нових навчальних систем, що розширюють світоглядний та загально-науковий контексти.**

Теорія модульно-розвивального навчання А.В. Фурмана ґрунтується на науковому розумінні єдиного навчально-виховно-освітньо-самореалізаційного метапроцесу і полягає в добуванні та оволодінні учнем кращим досвідом нації і людства, збагачує індивідуальність, дає змогу кожному самореалізуватися у соціальному та особистому житті [5]. Головне завдання педагогів школи Культури виховати духовну особистість, підняти розвивальний потенціал сучасної шкільної освіти шляхом оптимізації процесів зростання учасників безперервної міжсуб'єктної взаємодії. Тому ефективність реформування освітньої системи та її перехід від класно-урочної до модульно-розвивальної залежить значною мірою від учителя, який за нових умов повинен стати освітянином-педагогом-психологом-дослідником в одній особі та ще й із повноцінним розвитком по-сферних здібностей (*див. рис*).

Постає питання “Яким чином розв'язати проблему якості професійної підготовки вчителів до продуктивної інноваційної діяльності?” На нашу думку, при її розв'язанні треба враховувати як мінімум два аспекти - змістовий і нормативно-правовий. Якщо орієнтуватися на нормативні документи, які визначають зміст підготовки вчителів різних спеціальностей, то в межах кожної з них навчальні плани відрізняються, а отже, різними є види професійної діяльності. Так, випуск-

**Дослідження здійснене в межах колективної теми Інституту експериментальних систем освіти “Теорія і методологія інноваційних соціосистем” (Державний реєстраційний номер: 0104-U-000403), затвердженої Тематичним планом науково-дослідної роботи ТНЕУ на 2005–2009 роки*

1 – Вчитель: педагогічна грамотність та науково-методична майстерність, теоретизування на предмет навчально-виховного впливу на учня



2 – Психолог: мислить, проектує, діагностує, консультує, коректує та досліджує освітні процеси зі сторони внутрішнього світу людини

4 – Освітнянин: безпосередня дійсність життя, спосіб світорозуміння і самореалізування, вивірене практикування у напрямку культуротворення і психодуховного розвитку наступників

3 – Дослідник: розрізняє і поєднує мислєдіння, конструювання, експериментування, пізнання освітніх процесів

Рис.

*Набір рис, властивих учителю
за модульно-розвивального навчання*

ники факультету психології можуть здійснювати діагностичну і корекційну, експертну і консультативну, навчально-виховну, науково-дослідну і культурно-просвітницьку діяльності [2, с. 104]. Відстеження змісту роботи спеціалістів-предметників вказує на навчальну, корекційно-розвивальну, виховну та управлінську її сторони.

За традиційної освітньої системи цього достатньо для рівня професійної готовності та вимог роботодавця щодо посадових обов'язків. Однак для практичної реалізації модульно-розвивальної системи недостатньо мати окремо високоосвіченого вчителя і професійного психолога. Вони потрібні їй в одній особі, яку неможливо розглядати поза вимогами, що ставляться до освітнього простору [3], в якому працює спеціаліст, розв'язуючи особливі освітні задачі [1, с. 37; 6, с. 123–125] у закладі інноваційного типу. У цьому проблемному контексті створення системи підготовки випускників вищих навчальних закладів і, відповідно, навчальних планів, програм їх навчання не може проходити без урахування практичних запитів школи. Відтак серед низки труднощів проведення соціально-психологічного експерименту, крім наукових і фінансових, є проблема якості професійної підготовки вчителів до продуктивної інноваційної діяльності.

В досвіді наукової школи професора Фурмана А.В. вона вирішується шляхом тривалої дистанційної перепідготовки, завдання якої полягає у формуванні особистості учителя як ефективного психолога-дослідника [4; 5, с. 183–210]. Цьому сприяє різнобічне задіяння кожного вчителя до системної пошукової роботи у створенні авторських програмово-методичних засобів, проведенні комплексних психодіагностичних обстежень школярів, роботі за новою структурно-управлінською моделлю школи, впровадженні модульно-розвивальної

освітньої технології і використанні психомистецьких технік ведення актуальної розвивальної взаємодії у класі. Саме таке взаємозбагачувальне поєднання ознак забезпечує високоякісний результат в ефективному реформуванні освітньої системи та забезпечує вітакультурний перехід від класно-урочної системи до модульно-розвивальної й великою мірою залежить від реальної змістовності інноваційної діяльності кожного вчителя-дослідника. Його майстерність виявляється передусім у тому, як і яким чином він уміє поставити учня в позицію суб'єкта поведінки, діяльної особистості, вчинкової індивідуальності та саморозвивального універсума (О.Є. Гуменюк).

Отже, головні професійні ролі учителя-дослідника за інноваційної системи модульно-розвивального навчання спрямовані на пошук нових систем та узагальнень у світоглядному й загальнонауковому контекстах, котрі виводять учня на усвідомлене цілісне пізнання світу, залучають його до низки вчинкових актів на предмет глибокого осмислення власного науково-практичного досвіду, навчають критичній і творчій рефлексії та збагачують його ціннісно-естетичне світобачення.

1. *Надвинична Т.* Проблеми постановки та розв'язування навчальних задач як необхідний елемент інноваційної освіти // Модульно-розвивальна система як об'єкт теоретико-методологічного аналізу: Збірка матеріалів до п'ятиріччя ІЕСО. - Тернопіль: Економічна думка, 2004. - С. 36-39.

2. *Пахальян В.З.* Каким должен или каким может быть психолог, работающий в системе образования?// Вопросы психологии. - 2002. - №6. - С. 103-112.

3. *Комісаров В.О.* Соціально-культурний простір експериментальної школи. - Тернопіль: Економічна думка. - 2002. - 144 с.

За. *Ребуха Л.З.* Психологічна експертиза інноваційної діяльності педагогічного колективу школи: Дис... канд.. психол. наук: 19.00.07. - Хмельницький, 2006. - 298с.

4. *Фурман А.* Авторська система дистанційної підготовки педагога-психолога-дослідника: досвід десяти років // Наукове проектування інноваційних та альтернативних систем вищої освіти: 36. мат. до Всеукр. н. пр. конф. - Тернопіль: Економічна думка, 2000. - С. 180-186.

5. *Фурман А.В.* Модульно-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення. - К: Правда Ярославичів, 1997. - 340 с.

6. *Фурман А.В.* Розвивальна діагностика психологічної грамотності педагога. Тест „Хто підніме папірець?“// Психологія і суспільство. - 2002.- №1. - С. 119-153.

Надійшла до редакції 6.09.2006.